

BÖLÜM 9

SOSYAL DESTEK HİZMETLERİ

Gülcan KENDİRKIRAN¹

GİRİŞ

Yaşlılık her bireyin yaşantısının devamında karşılaştığı fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan değişiklikleri içeren bir süreçtir. Bu süreçler Türkiye’de ve dünyada her geçen gün zorlaşmaktadır. Yaşlılar, geçtiğimiz yıllarda toplumlar tarafından saygı ile karşılanırken değişen yaşam şartları nedeni ile geri planda bırakılmakta ve yalnızlık hissi oluşmaktadır. Bu süreçlerde de yaşlıların hem maddi hem de manevi açıdan sosyal desteğe olan ihtiyacı artmaktadır. Hem yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması hem de sosyal etkileşimde bulunabilmeleri için ülkeler sosyal politikalar oluşturmakta ve yaşlılara destek olmayı amaçlamaktadırlar. Toplumun sosyal destekleri tanınması, yaşlı bireyleri yönlendirebilmesi ve sosyal destek hizmetlerinin her kesimdeki yaşlı bireye ulaşabilmesi için toplumsal farkındalığın artırılması gerekmektedir. Yaşlılara yönelik yapılan sosyal destek hizmetlerinin daha fazla görünür hale gelmesi ve yaygınlaştırılması ile birlikte daha fazla yaşlı bireye ulaşılabilirliktedir.

Yaşlılık Kavramı ve Yaklaşımlar

Yaşlılık, genel olarak, bireyin fiziksel ve ruhsal açıdan gücünü yavaş yavaş kaybetmesi olarak tanımlanmaktadır (1). Türkiye, önceki dönemlerde yüksek doğurganlık oranlarına sahip genç nüfusken, düşük doğurganlık oranına sahip ve her geçen gün yaşlanan bir nüfus olma yolunda ilerlemektedir (2). Yaşlı yetişkinler, kırılabilirlik, işitme veya görme bozukluğu gibi yaşlanmayla ilişkili artan komorbidite riskinden dolayı özellikle savunmasız olabilirler (3). Yaşlılık, gelişme ve olgunlaşma süreçlerini takip eden, genetik ve çevresel faktörler arasında etkileşimin en üst düzeyde görüldüğü hem fiziksel hem de ruhsal değişikliklerin görüldüğü, farklı ve karmaşık durumlar yaşanan, yaşamın diğer dönemleri gibi doğal ve kaçınılmaz bir dönemdir (4). Şekil 1’de yaş gruplarına göre nüfus oranları belirtilmektedir (5):

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
gulcank_87@hotmail.com

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşlıların aile içerisindeki geleneksel rolleri günümüzde daha az göz önünde bulundurulur hale gelmekte, bu nedenle de yaşlılar yalnızlık yaşamakta ya da huzurevi gibi kurumlarda kendilerine yer bulmaktadırlar. Bireylerin yalnız olmadıklarını göstermek ve desteklemek amacı ile çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmekte ve kurumlar/kuruluşlar tarafından desteklenmektedir. Sosyal destek hizmetleri ile genel olarak yaşlıların kendi evlerinde yaşamlarına devam etmeleri sağlanarak aynı zamanda da sosyal faaliyetlerde bulunmaları desteklenmektedir. Bu sebeple, yaşlı bireyler daha refah ve sosyal bir yaşam sürebilmeleri için sosyal destek hizmetlerini kullanmaları yönünde desteklenmeli ve bu hizmetlerin sayıları arttırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Yücel İ. Yaşlılara yönelik hizmetler: Sosyal hizmet perspektifinden nitel bir araştırma. *Sosyal Çalışma Dergisi*. 2020;4(1): 21-26.
- Kaçan Softa H, Bayraktar T, Uğuz C. Yaşlı bireylerin algılanan sosyal destek sistemleri ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını etkileyen faktörler. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. 2016;9: 1-12.
- Tomaz SA, Coffee P, Ryde GC, et al. Loneliness, wellbeing, and social activity in Scottish older adults resulting from social distancing during the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021;18(9): 1-26. doi: 10.3390/ijerph18094517
- Yerli G. Yaşlılık dönemi özellikleri ve yaşlılara yönelik sosyal hizmetler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2017;10(52): 1278-1287 doi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1979>
- TÜİK. İstatistiklerle Yaşlılar 2020. (21.09.2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ellderly-Statistics-2020-37227> adresinden ulaşılmıştır).
- Tuncel G, Uzun H. Türkiye'de yaşlılara yönelik sosyal politikalar üzerine bir inceleme. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 2019;3(2): 309-334.
- Wang L, Yang L, Di X, et al. Family support, multidimensional health, and living satisfaction among the elderly: A case from Shaanxi Province, China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020;17(22): 1-18. doi: 10.3390/ijerph17228434
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı, Ankara, 2013. (21.09.2021 tarihinde https://www.tatd.org.tr/uploads/tbl_calisma_grubu_belgeleri/5bdc0c422b9e3_tbl_calisma_grubu_belgeleri2018113514.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Kurt G, Beyaztaş FY, Erkol Z. Yaşlıların sorunları ve yaşam memnuniyeti. *Adli Tıp Dergisi*. 2010;24(2): 32-39.
- Kim S, Choe K, Lee K. Depression, loneliness, social support, activities of daily living, and life satisfaction in older adults at high-risk of dementia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020;17(24), 1-10. doi: 10.3390/ijerph17249448
- Kütmeç Yılmaz C. Yaşlı bireylerde yerinde yaşlanma ile başarılı yaşlanma ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Sağlık ve Toplum*. 2020;20(3): 38-48.
- Salar S, Günal A, Pekçetin S, ve ark. Yaşlılarda aktivite, çevre ve yaşam memnuniyeti ilişkisi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*. 2016;4(2): 89-96.
- Phulkerd S, Thapsuwan S, Chamratrithirong A, et al. Influence of healthy lifestyle behaviors on life satisfaction in the aging population of Thailand: A national population-based survey. *BMC Public Health*. 2021;21(1): 1-10. doi: 10.1186/s12889-020-10032-9

- Shen Y, Yeatts DE. Social support and life satisfaction among older adults in China: family-based support versus community-based support. *International Journal of Aging and Human Development*. 2013;77(3): 189-209. doi: 10.2190/AG.77.3.b. PMID: 24340872.
- Şeker A, Kurt G. Bir sosyal politika alanı olarak yaşlılık ve sosyal hizmet uygulamaları. *Nüfusbilim Dergisi*. 2018;40: 7-30.
- Ergin I. Yaşlı sağlığı ve sosyal politikalarda kamusal destek ne durumda? Türkiye ve dünyada mevcut durum. *Ege Tıp Dergisi*. 2016;55(Ek Sayı): 12-18.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu, Ankara, 2018. (21.09.2021 tarihinde <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/9323/kitaptuerkiyede-yasli-lara-yonelik-hizmetler-kurumsal-ya%C5%9F1%C4%B1-bak%C4%B1m%C4%B1-ve-illerin-durumu2018.pdf> adresinden ulaşılmıştır)
- Yağcıoğlu R. Sağlıklı yaşlanma ve sosyal hizmetler. *The Journal of Turkish Family Physician*. 2012;3(1): 30-38.
- Aydiner Boylu A, Günay G. Yaşlı bireylerde algılanan sosyal desteğin yaşam doyumu üzerine etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 2018;7(2): 1351-1363.
- Sağlık Bakanlığı, 2015. Türkiye sağlıklı yaşlanma eylem planı ve uygulama programı 2015-2020, 2015. (22.09.2021 tarihinde <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/Yayin/508> adresinden ulaşılmıştır).
- Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü. Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı 2007. (21.09.2021 tarihinde <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/33628/turkiyede-yasli-larin-durumu-ve-yaslanma-ulusal-eylem-planı.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Bai Y, Bian F, Zhang L, et al. The impact of social support on the health of the rural elderly in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020;17(6): 1-18. doi:10.3390/ijerph17062004
- Long C, Wang R, Feng D, et al. Social support and health services use in people aged over 65 years migrating within China: A Cross-Sectional Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020;17(13): 1-14. doi: 10.3390/ijerph17134651
- Stav WB, Hallenen T, Lane J, et al. Systematic review of occupational engagement and health outcomes among community-dwelling older adults. *The American Journal of Occupational Therapy*. 2012;66(3): 301-310. doi: 10.5014/ajot.2012.003707
- Selek-Öz C, Balta S. Türkiye'de yaşlılara yönelik güncel sosyal politikaların analizi. *Bilgi*. 2020;22(1): 59-94.
- Tengku Mohd T, Yunus RM, Hairi F, et al. Social support and depression among community dwelling older adults in Asia: a systematic review. *BMJ Open*. 2019;9(7): 1-12. doi: 10.1136/bmjopen-2018-026667
- Zhuori N, Cai Y, Yan Y, et al. Does social support affect the health of the elderly in Rural China? A meta-analysis approach. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2019;16(18): 1-15. doi: 10.3390/ijerph16183471